

**DÖNTÉSELŐKÉSZÍTŐ ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
RÉGÉSZETI ADATGYŰJTÉS ÉS
TEREPBEJÁRÁSI DOKUMENTÁCIÓ**

**„Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 területekre tervezett
öntözőtelep”**

Miskolc

2022

1. A DÖNTÉSELŐKÉSZÍTŐ ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐ

1.1. A döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány tárgya:

Az Onga 0265/1, 0265/5, 0267/3 és 0312/4 helyrajzi számú ingatlanokat és azok 200 m-es pufferzónájában található területet érintő, tervezett öntözőtelep létesítés előkészítéséhez kapcsolódóan régészeti örökségi elemek felmérése. A vizsgált terület természetben az alábbi elnevezésű földrészleteket érinti: Homok-dombosi-dűlő, Szalai-dűlő, Öntözött terület, Töltés-zug.

1.2. A helyszín részletes leírása:

A tervezett öntözőtelep Onga város közigazgatási területének északkeleti részén helyezkedik el. A létesíteni kívánt kutak a Vadász-pataktól nyugatra, magasabban fekvő, árvízmentes területeken találhatóak. A két, keleti kút (6–7. sz.) a Vadász-pataktól 200-400 m távolságra fekszik. Az ezektől nyugatra, mintegy 1000-1200 m távolságra kijelölt, további öt kút (1–5. sz.) között összesen három öntözővezeték jelent kapcsolatot. A tervezett kutak területét és a kialakításra kerülő öntözővezetékek nyomvonalának pontos elhelyezkedését az 1. sz. *melléklet* ábrázolja, a kutak középponti koordinátáit pedig az 1. sz. *táblázat*ban foglaltuk össze. Északról déli irányban haladva az 1. sz. töltővezeték az 1 és 2. jelű kutak között található, a 2. sz. töltővezeték a 2. és 3. sz. kutak között helyezkedik el. A 3. sz. töltővezeték pedig a 4. és 5. sz. kutakat köti össze. A 6. és 7. jelű kutak önmagukban állnak, közöttük nincsen kapcsolat.

1. sz. táblázat

Pontszám	EOV x koordináta	EOV Y koordináta
1	790735,16	314940,86
2	791041,98	314423,38
3	790570,89	314206,11
4	790953	314010,66
5	790449,17	313646,10
6	791633,64	313561,86
7	791641,24	314101,38

1.3. A Döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány megrendelője:

Aquaman Kft. (4481 Nyíregyháza, Sóstóhegyi u. 26.)

1.4. A Döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány megrendelésének célja:

A Döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésének célja a vizsgált nyomvonal régészeti érintettségének tisztázása, a régészeti örökség elemeire vonatkozó ismeretek (különösen a lelőhely jellegének, korának, kiterjedésének és intenzitásának) megszerzése és pontosítása, valamint az ebből következően elvégzendő régészeti feladatellátás formájának, idő- és költségvonzatainak meghatározása az ismert adatok és források feldolgozásával, valamint terepbejárással.

1.5. A Döntéshozókészítő örökségvédelmi hatástanulmány készítője:

Archeológia Kulturális Közalapítvány (3529 Miskolc, Görgey Artúr u. 28.)

1.6. Nyilatkozat

A Döntéshozókészítő örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarészét a 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendelet (továbbiakban Korm. rend.) 83. § (1) b) pontja és a Korm. rend. 83. § (3) bekezdése alapján készítjük el a Korm. rend. 15. melléklete szerinti tartalommal.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

2.1. Az értékvizsgálat során alkalmazott módszerek

A Döntéshozókészítő örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése során adattári, szakirodalmi és térképészeti adatgyűjtést, valamint régészeti helyszíni szemlét és terepbejárást végeztünk.

2.2. Az érintett örökségi elemek számbavétele, állapotának ismertetése

2.2.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

Az értékvizsgálat során az Onga 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 hrsz.-ú ingatlanokat érintő, tervezett öntözőtelep területét és annak 200 méter sugarú pufferzónáját (1. sz. melléklet) vizsgáltuk.

Adattári adatok, a közhiteles lelőhely-nyilvántartás aktuális adatai:

A Herman Ottó Múzeum (a továbbiakban HOM), a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézete (korábban Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. Régészeti Igazgatósága, azt megelőzően Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, a továbbiakban KÖH), valamint a Magyar Nemzeti Múzeum (a továbbiakban MNM) adattáraiban szereplő, a vizsgált kutakra és az azokat összekötő öntözővezetékekre, továbbá azok 200 méteres pufferzónájára vonatkozó dokumentumok adatait az alábbi, 2. sz. táblázatban foglaltuk össze:

2. sz. táblázat

Lelőhely/terület neve	Országos azonosító száma ¹	Lelőhely jellege	Régészeti korszak	Adattári jelzet/Múzeum/ dokumentum jellege	A vizsgált területtel való viszony
Onga – Töltés-zug	32219	Telepnyom (felszíni)	neolitikum, Árpád-kor	Jelentés régészeti terepbejárásról [HOM Rég. Ad. 3213-02.]	A 7. jelzésű kút pufferében, annak északi felén.
Onga – Töltés-zug É-i része	32220	Telepnyom (felszíni)	Árpád-kor	Jelentés régészeti terepbejárásról [HOM Rég. Ad. 3213-02.]	A 6. jelzésű kút pufferében, annak keleti felén.

Onga – Töltés-zug (32219)

2001. november 18-án Csengeri Piroska vezetésével terepbejárást végeztek Onga – Ócsanáros határában. Szikszó irányában, egy kisebb kiemelkedésen, nagyjából 80x50 m nagyságú szántott területen elszórtan kevés neolitikus és Árpád-kori leletet találtak. A Töltés-zug és a Felső-erdő-dűlő nagy részét a terepbejárás időpontjában elhanyagolt növényzet fedte, azonban a térképen több, a régészeti lelőhely területéhez hasonló kiemelkedés is azonosítható, így nem zárható ki a Töltés-zug és a Felső-erdő-dűlő további régészeti érintettsége.

Onga – Töltés-zug É-i része (32220)

2001. november 18-án Csengeri Piroska vezetésével terepbejárást végeztek Onga – Ócsanáros határában. Az Onga – Töltés-zug (32219) elnevezésű lelőhelytől északra, a térkép által jelzett kiemelkedés déli részén szórványosan kevés Árpád-kori leletet gyűjtöttek.

A Herman Ottó Múzeum adattárában, továbbá a közhiteles lelőhely-nyilvántartás bejegyzései között nem található olyan régészeti lelőhelyre utaló adat, melyet a tervezett beruházás érintene. Azonban a tervezett 6. és 7. jelzésű kutak 200 m-es pufferzónájában két ismert és nyilvántartott régészeti lelőhely is azonosítható. Az *Onga – Töltés-zug (32219)* a 6. jelzésű kúttól keletre, míg az *Onga – Töltés-zug É-i része (32220)* nevű lelőhely a 7. jelzésű kúttól északra fekszik.

A Herman Ottó Múzeum éves kutatási jelentései

A Herman Ottó Múzeum Évkönyvei 1957–1990-ig, valamint 2006-tól rendszeresen ismertették az adott év régészeti kutatásait (HOMÉ 1 (1957) – 28–29. (1991), HOMÉ 47 (2008) – HOMÉ 59 (2020)).

A Herman Ottó Múzeum évkönyveinek bejegyzései között nem található olyan régészeti jelenségre vagy lelőhelyre utaló adat, melyet a tervezett beruházás érintene.

¹ Jelen dokumentációhoz csatolt térképeken ugyanezek az országos azonosítószámok jelölik az egyes, később a szövegben is ismertetett régészeti lelőhelyeket.

A Herman Ottó Múzeum leltárkönyvei

A HOM Régészeti Gyűjtemény nyilvántartása, azaz a leltárkönyvek sok esetben egy-egy ismert régészeti lelőhelyre, illetve múzeumba került leletre vonatkozóan az egyedüli információkat tartalmazzák, így módon nem állnak mindig átfedésben a HOM Régészeti Adattár dokumentumaival, valamint az éves kutatási jelentésekkel.

A leltárkönyvekben a vizsgált kutakra és az öntözővezetékek nyomvonalaira, valamint azok 200 m-es pufferzónájára vonatkozó adatokat nem találtunk.

A területre vonatkozó történeti térképes anyag, földrajzi térképek, valamint légifelvételek:

A régészeti felmérés során fontos az adott területre vonatkozó földrajzi és történeti térképanyag, illetve a légi-/ műholdas felvételek vizsgálata az esetleges régészeti lelőhelyekre, jelenségekre utaló földrajzi nevek, domborzati jellegzetességek vonatkozásában. A megfigyelések hozzásegíthetnek korábban fel nem ismert lelőhelyek (pl.: őskori települési és temetkezési halmok, földvárak, elpusztult középkori települések, templomok stb.) felfedezéséhez, továbbá az ismert régészeti lelőhelyek pontos földrajzi helyzetének meghatározásához.

A vizsgált területekre vonatkozóan a FÖMI 2000. évi, geodéziai céllal készített légifelvétel-sorozat vonatkozó szelvényét tekintettük át. Hasonlóan a történeti térképi állományokhoz, a felvételeket illesztettük az EOVS földrajzi alaptérképéhez. A légifelvételen egyértelmű régészeti lelőhelyre utaló jeleket nem találtunk, azonban a vizsgált terület egészen kirajzolódó egykori vízmosások olyan, magasabban fekvő területeket jelezhetnek, amelyek alkalmasak lehetnek a történeti korokban az emberi megtelepedés számára (6. sz. melléklet).

Jelen esetben a tájtörténeti térképek közül az I. katonai felmérés (1782–1785), a II. katonai felmérés (1829–1866) és a III. katonai felmérés (1872–1884) térképszelvényeit tanulmányoztuk át (3; 4; 5. sz. mellékletek). A térképrészletek georeferáltak, mindazonáltal nem teljes az egyezés a jelenleg használt földrajzi koordinátahálózattal (EOVS).

Az I. katonai felmérésen az 1. és 3. számú kutak területe a Bársonyos-patak (a térképen *Barsognos Fluß* névvel jelölik) közvetlen közelében helyezkedik el. A Bársonyos-pataktól északra egy másik vízfolyás (*Ribnik Fluß*) nyomvonala látszik; a térképszelvény észak-északnyugati részénél a két vízfolyás egyesül. A 2., 4. és 5. számú kutak a Bársonyos-pataktól már messzebb eső, időszakosan vízjárta területen találhatóak; szintén ezt a földrészletet érintik a tervezett öntözővezetékek nyomvonalai. Az ettől keletre eső 6. sz. kút a Csanálos község nyugati részén fekvő erdősáv területét érinti, míg a 7. sz. kút a Csanálostól nyugatra első időszakos vízmosások egyik észak-déli irányú szakaszának déli része mellett azonosítható. Jól megfigyelhető az 1-5. sz. kutak és öntözővezetékek, valamint a 6-7. sz. kutak közötti területen futó út is, mely előbb északkeletről halad délnyugati irányba, majd az 1. sz. kút vonalától kissé délebbre nyomvonala megváltozik; ettől a ponttól már többé-kevésbé észak-déli irányú lesz a vonala. (3. sz. melléklet)

A precízebb kidolgozású II. katonai felmérés az 1856–60-as időszak képét mutatja be. A térképszelvény már jóval részletesebb. Az I. katonai felmérésen látottakhoz képest feltűnik, hogy a korábban északon és nyugaton ábrázolt patak vonala megváltozik. Az északi vízfolyást jelölték Bársonyos néven, a délebbre haladó patak nevét azonban nem tüntették fel. A 1. sz. kút területe

árvízmentes, szántóföldi művelésre – pontosabban annak legdélebbi szélére – alkalmas földrészletre esik, míg a 2-5. sz. kutak és az öntözővezetékek területe mélyebb fekvésű, időszakosan vízzel fedett ártéri területeken találhatóak. Ettől a földrészlettől keletre, ám a 6-7. sz. kutaktól nyugatra azonosíthatjuk az I. katonai felmérésen is ábrázolt utat, melynek iránya kis mértékben változott. Jelen térképszelvény azt is feltűntette, hogy ez az út Szikszó irányába (*nach Szikszó*) haladt. Az 1. sz. kúttól délre egy északkelet – délnyugat irányú út vonalát is ábrázolták a felmérést végzők. A 6. és 7. kút környezetében korábban látható erdősávnak ezen a felmérésen már nincs nyoma. (4. sz. melléklet)

A III. katonai felmérés térképe a mai térképekhez hasonlóan pontos, arányos kidolgozású, az 1883–84-es időszak képét mutatja. A korábban ábrázolthoz képest a Bársonyos-patak vonalát megváltoztatták; ezen a térképszelvényen a vasút keleti oldalán található, folyása többé-kevésbé északkelet-délnyugati irányú. A Bársonyostól keletre tüntették fel a Havas elnevezésű patakot, amely a Bársonyos korábbi vízmosásának tartható. Ettől a területtől keletre helyezkedik el az általunk vizsgált öntözőtelep. Az 1-5. számú kutak környezetében, különösen a 3. és 5. kút, valamint a hozzájuk kapcsolódó vezetékek nyomvonalának esetében megfigyelhető, hogy a terület egykori patakmedrekkel szabdalt. A 6. és 7. sz. kutak esetében ugyanezt a jelenséget tapasztalható. (5. sz. melléklet)

Összegzőképpen elmondható, hogy a tájtörténeti térképeken egyértelmű régészeti lelőhelyre utaló nyomot nem találtunk, ám a vizsgált öntözőtelep területe több olyan, egykori vízmosás által jelzett, a környezetéből enyhén kiemelkedő részt érint, amely az emberi megtelepedésre alkalmas helynek tartható.

Felhasznált források:

térképészeti források:

EOV 1:10.000 méretarányú térképlapok: 99-313

FÖMI archívum 2000. évi légifelvétele

Az első katonai felmérés. A Magyar Királyság teljes területe 965 nagyfelbontású színes térképszelvényen. 1782–1785. DVD. Arcanum Digitális Tudománytár, 2004.

A második katonai felmérés. A Magyar Királyság és a Temesi Bánság. 1806–1869. DVD. Arcanum Digitális Tudománytár, 2005.

A harmadik katonai felmérés. Osztrák-Magyar Monarchia. 1869–1887. DVD. Arcanum Digitális Tudománytár, 2007.

a régészeti adatgyűjtés forrásai:

Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. Régészeti Igazgatósága (korábban Budavári Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft.) közhiteles lelőhelynyilvántartása

Herman Ottó Múzeum Régészeti Adattára, Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattára, Herman Ottó Múzeum éves kutatási jelentései, Herman Ottó Múzeum régészeti leltárkönyvei

2.2.2. Terepbejárás

A Herman Ottó Múzeum három munkatársa (Gál Viktor, Galkó József és Hortobágyi Viktor) 2022. január 17-én terepbejárást végzett a tervezett beruházás területén (7. sz. melléklet). A bejárt nyomvonalat két Garmin típusú GPS eszközzel rögzítették.

A tervezett beruházás által érintett ingatlanok jelenleg mezőgazdasági művelés alá vontak, és egy kúthelytől, valamint egy kb. 450 m hosszú szakasztól eltekintve, teljes terjedelmükben bejárhatóak voltak. A szántóföldön az őszi vetésű, sarjadó gabona, továbbá a szántott, tárcsázott, máshol mélyszántott területek – régészeti szempontból – jó és közepes látási viszonyokat biztosítottak.

A terepbejárást északról dél felé, majd nyugatról kelet felé haladva végezték el. A vizsgált terület északi részében – az 1. és 2. kúthelyek zónája, valamint ezeket összekötő vezeték nyomvonala mentén – az egykori Vadász-patak kanyargó medrétől nyugatra lévő, egykor árvízmentes területnek tekinthető magasparti részekben több csoportban, közepes mennyiségű Árpád-kori kerámiatöredéket (perem-, oldal- és fenéktöredékeket egyaránt) találtunk. Ezen az Öntözött területnek nevezett földrészben a szántott és betárcsázott szántóföld – régészeti szempontból – igen jó látási viszonyokat biztosított.

A 2. sz., valamint a tőle délre lévő 3. és 4. kúthelyek területe, továbbá az ezeket összekötő északkelet-délnyugat irányú vezeték nyomvonala szántott és sarjadó őszi gabonával vetett területen helyezkedett el. Itt, azaz a Szalai-dűlőnek nevezett földrészleten – régészeti szempontból – közepes látási viszonyok mellett végeztük a terepbejárást. Erről a területről, illetve nyomvonalról régészeti korú leletanyag nem került elő.

A mezőgazdasági teleptől nyugatra lévő 5. sz. kúthely, mely a vizsgált terület, azaz a Homok Dombosi-dűlő délnyugati sarkában helyezkedik el, valamint a 4. sz. kúthely irányába tartó délnyugat – északkelet irányú vezeték nyomvonala mezőgazdasági művelés alá nem volt, gyeperes területen, legelőn helyezkedett el. Ezen a szakaszon régészeti szempontú terepbejárást végezni nem tudtunk a terület fedettsége miatt.

A 6. és 7. sz. kúthelyek közvetlenül az újkorban szabályozott Vadász – patak medrétől nyugatra 100-250 m-re helyezkednek el. Ezen a területen, mind a térképi állományokban, mind a terepen jól azonosíthatóak a Vadász – patak egykori még nem szabályozott, kanyargó medrének, holtágainak mélyebben húzódó 8-10 m széles vonalai. Az egykori patakmedrek közeit, illetve az azoktól nyugatra lévő területet jól azonosítható kiemelkedések, magasparti részek foglalják el. A kúthelyek köré húzott 25x25 m kiterjedésű pufferzónába eső terület mindkét megfigyelési helyszín esetében részben mélyszántott, azaz jó megfigyelési lehetőségeket biztosító, részben gyeppel, sűrű aljnövényzettel borított, fedett, azaz régészeti terepbejárásra alkalmatlan talaj volt.

A délebbi 6. sz. kúthely nyugati területén egy kora újkori, újkori, keskeny nyitású patkót, míg az északabbi 7. sz. kúthely környezetében egy kisméretű patkóra hasonlító, szintén kora újkori, újkori késtok véget találtunk. Ezekről a területekről régészeti korú kerámia töredékek nem kerültek felszínre.

Régészeti korú felszíni leletanyag egy helyre koncentrálódva került elő. Nagyobb mennyiségben jelent meg a Vadász-pataktól nyugatra lévő, átlag 114-115 m tengerszint feletti magasságban fekvő magasparti kiemelkedéseken lévő 1. és 2. kúthelyek pufferzónájában, valamint szórványosan az ezeket összekötő vezeték környezetében. Az itt talált Árpád-kori (13. századi) fazekakhoz tartozó kerámiatöredékek alapján az 1. és 2. sz. kúthelyek, valamint ezek

között lévő területen egy eddig még nem ismert régészeti lelőhely előfordulásával számolhatunk.

3. AZ ÉRTÉKVIZSGÁLAT EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az elvégzett terepbejárás alkalmával egy eddig azonosítatlan, Árpád-kori lelőhelyre bukkantunk az 1–2. sz. kutak és a közöttük húzódó öntözővezeték környezetében. Ennek a lelőhelynek az Onga – Szalai-dűlő észak elnevezést adtuk. Továbbá a múzeumi adattári dokumentáció értékelése, valamint a szakirodalmi és térképészeti kutatások során és a közhiteles lelőhely-nyilvántartás áttekintése alkalmával a vizsgált kutak területének és az öntözővezetékek nyomvonalának 200 méter sugarú pufferzónájában további két régészeti lelőhelyre utaló adatot találtunk (Onga – Töltés zug, Asz.: 32219 és Onga – Töltés zug É-i része, Asz.: 32220).

4. FELTÁRÁSI PROJEKTTERV

4.1. A változtatási szándékok ismertetése

A vizsgált területen Megrendelő öntözőtelep létesítését tervezi (Lásd az 1. sz. táblázatot!). A döntéshozókészítő örökségvédelmi hatástanulmány készítésekor, illetve az azt megalapozó terepi vizsgálatok és adattári/térképi kutatások során e tervet vettük figyelembe.

4.2. Örökségvédelmi hatáselemzés, örökségvédelmi hatáscsökkentő javaslatok

A döntéshozókészítő örökségvédelmi hatástanulmány készítése folyamán a Megrendelő által megjelölt területen egy eddig azonosítatlan, Árpád-kori lelőhelyet találtunk, melynek az Onga – Szalai-dűlő észak elnevezést adtuk. A tervezett beruházás 200 m sugarú pufferzónájában további két ismert régészeti lelőhely – Onga – Töltés zug, Asz.: 32219 és Onga – Töltés zug É-i része, Asz.: 32220 – található.

Összegzésként elmondható, hogy a vizsgált területen elhelyezkedő, 1. és 2. sz. kutak, valamint a közöttük haladó vezetékszakasz közvetlen környezetében egyértelmű régészeti érintettség áll fenn. Az itt megvalósítandó beruházás veszélyezteti a régészeti örökség ismert elemeit, mely az Onga – Szalai-dűlő észak (Asz.: folyamatban) elnevezésű régészeti lelőhely területére koncentrálódik. Ennek alapján javasoljuk a földmunkával járó beruházásokkal elkerülni a fent említett régészeti lelőhelyet. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor az 1-2. sz. kutak és a közöttük húzódó öntözővezeték nyomvonalának esetében a kulturális örökség védelméről szóló 2001 évi LXIV. törvényben (továbbiakban: Kötv.) 22. § (3) bekezdés ab) pontja értelmében az elsődleges földmunkák (pl. humuszosítás) során folyamatos régészeti megfigyelés végzésére teszünk javaslatot. A folyamatos régészeti megfigyelésre javasolt kutak és a közöttük húzódó nyomvonalszakasz koordinátáit az alábbi, 4. sz. táblázatban, valamint a 8. sz. mellékletben részletezzük.

4. sz. táblázat

Pontszám	EOV x koordináta	EOV Y koordináta
1	790735,16	314940,86
2	791041,98	314423,38

A tervezett beruházás 200 m nagyságú pufferzónájában a 6. és 7. sz. kutak környezetében két ismert régészeti lelőhely (Onga – Töltés zug, Asz.: 32219 és Onga – Töltés zug É-i része, Asz.: 32220) található. Ezért a 6. és 7. sz. kutak megvalósítása során az elsődleges földmunkák (pl. humuszosítás) alkalmával, a Kötv. 22. § (3) bekezdés ab) pontja értelmében a megelőző feltárás keretébe tartozó szakaszos régészeti megfigyelés végzését javasoljuk. A szakaszos régészeti megfigyelésre javasolt nyomvonalszakasz, valamint a kutak koordinátáit az alábbi, 5. sz. táblázatban, továbbá a 8. sz. mellékletben részletezzük.

5. sz. melléklet

Pontszám	EOV x koordináta	EOV Y koordináta
2	791041,98	314423,38
3	790570,89	314206,11
6	791633,64	313561,86
7	791641,24	314101,38

Az örökségvédelmi intézkedésekre vonatkozó javaslatok kidolgozása során a Kötv.-ben foglalt szempontokat vettük figyelembe.

A Kötv. alapján a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak, a régészeti örökség elemei csak feltárás keretében mozdíthatók el eredeti helyzetükből:

- „10. § (1) A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni.
 (2) A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük.
11. § A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.
19. § (1) A földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: fejlesztések, beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.
 (2) A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.”

Az Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 területekre tervezett öntözőtelep előkészítése során az 1-2. kutak területe és a közöttük tervezett öntözővezeték, a 2–3. kutak közötti vezetékszakasz, továbbá a 6. és 7. kutak területeit érintő, földmunkával járó beruházás esetén az egyéb feltárási módszerekkel fel nem tárt területen a Kötv. szerint régészeti megfigyelést kell végezni:

- „7. § 36) Régészeti megfigyelés: a beruházás földmunkájának régész által a helyszínen történő folyamatos figyelemmel kísérése, szükség esetén a régészeti bontómunka elvégzése és dokumentálása.”

22. § 3) A nyilvántartási adatok és - ha rendelkezésre áll - az előzetes régészeti dokumentáció adatai, valamint a beruházás régészeti örökségre gyakorolt hatása alapján a védettség fokozat figyelembevételével a hatóság - jogszabályban meghatározottak szerint - a megelőző feltárás keretében
- a) régészeti megfigyelést ír elő, ha
- ...
- ab) a régészeti örökség elemeinek előfordulása szórványos.”

Amennyiben a régészeti megfigyelés során a régészeti dokumentálás régészeti bontómunkát igényel, akkor a 68/2018. (IV.9.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. rend.) alábbi szakaszai irányadóak:

- „35. § 1) Ha a régészeti megfigyelés során régészeti bontómunka válik szükségessé, akkor - legalább a beruházási földmunkával érintett mélységig - az előkerült régészeti jelenség vonatkozásában a régészeti bontómunkát és az elsődleges leletfeldolgozást a régészeti megfigyelés keretében kell elvégezni.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti régészeti bontómunka megkezdését a 2. mellékletben meghatározott adattartalommal a hatóságnak be kell jelenteni.”

Ennek megfelelően régészeti jelenségek előkerülése esetén a földmunkák csak a szükséges régészeti bontómunka kivitelezése és a jelenségek dokumentálása után folytathatók.

4.3. A javasolt örökségvédelmi intézkedések költség- és időkalkulációja

A Kötv. 19. § (3) bekezdés alapján a régészeti feltárások költségeit – a mentő feltárás, valamint a 23/F. § (6) bekezdésében foglalt eset kivételével – a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált.

4.3.1. Régészeti szakmunkák és általuk érintett területek

A jelen örökségvédelmi hatástanulmány 4. sz. táblázatában (továbbá 8. sz. mellékletén) részletezett 1—2. sz. kutak és a közöttük tervezett vezetékszakasz esetében javasoljuk a kivitelezés **folyamatos régészeti megfigyelés** kíséretében történő elvégzését.

Az elsődleges földmunkák idején, a 8. számú mellékletben jelölt területen a humuszréteg eltávolítása során régészeti irányítás mellett végzett, ún. régészeti célú tükörfelület kialakítása javasolt. A Megrendelő által biztosított min. 1,5 m széles rézsűkanalas forgókotróval, átlagos - 80-100 cm - vastagságú humusztakaróval számolva, tapasztalataink alapján napi szinten kb. 700 m² nagyságú terület humuszosítása valósítható meg. A Múzeum által biztosított folyamatos régészeti megfigyelés napi időkerete (telephelyről indulástól telephelyre érkezésig) 9 munkaórával kalkulálható. Jelen tudásunk szerint a folyamatos régészeti megfigyelésre javasolt terület kiterjedése 953 m² (az 1-2. sz. kutak esetében 5x5 m területtel számoltunk, a közöttük lévő vezeték hossza a kivitelező által megadott adatok alapján 602 m).

A fenti mutatók alapján a folyamatos régészeti megfigyeléssel érintett terület humuszosítása (953 m²/700 m²) kb. 2 munkanap, azaz kb. 18 munkaóra alatt történhet meg.

Régészeti megfigyelés mellett végzett földmunkák tervezett idővonzata (munkaóra)	Nettó egységár*	Kalkulált nettó keretösszeg
18 munkaóra	8.000 Ft/óra	144.000 Ft + ÁFA

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. rend. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint
Amennyiben a régészeti megfigyelés során régészeti bontómunka válik szükségessé:

Régészeti megfigyelés keretében végzett bontómunka tervezett idővonzata	Nettó egységár*	Kalkulált nettó keretösszeg
Előkerülő jelenségektől függően kalkulálható	3.150 Ft/m ²	Előkerülő jelenségektől függően kalkulálható.

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. rend. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

A jelen örökségvédelmi hatástanulmány 5. sz. táblázatában (továbbá 8. sz. mellékletén) részletezett 2–3. sz. kutak közötti vezetékszakas, valamint a 6. és 7. sz. kutak kialakítása során javasoljuk a kivitelezés **szakaszos régészeti megfigyelés** kíséretében történő elvégzését

Régészeti érintettség esetén az előkerült régészeti jelenségek régészeti megfigyelés keretében történő feltárását javasoljuk.

Régészeti megfigyelés tervezett idővonzata (munkanap)	Nettó egységár*	Kalkulált nettó keretösszeg
Kivitelezői adatszolgáltatás alapján állapítható meg.	8.000 Ft + ÁFA/óra, de minimum 36.000 Ft + ÁFA/ nap (kiszállás)	Jelenleg nem kalkulálható.
Előkerülő jelenségektől függően kalkulálható.	3.150 Ft + ÁFA/régészeti pozitív m ²	Előkerülő jelenségektől függően kalkulálható.

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. rend. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

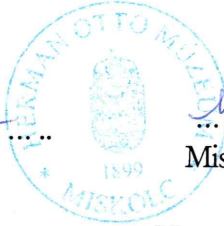

5. A régészeti feladatellátásra jogszabály által régészeti feladatellátásra kijelölt intézmények

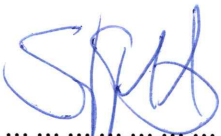
A 4.2 alfejezetben javasolt régészeti megfigyelés és megfigyelés keretében zajló esetleges bontómunka elvégzésére a miskolci Herman Ottó Múzeum jogosult.

A Jelen Örökségvédelmi Hatástanulmány megállapításai és javaslatai 5 évig érvényesek, 5 év múlva felülvizsgálandók.

Miskolc, 2022.01.20.

Gál Viktor
régész
Herman Ottó Múzeum

Miskolczi Melinda
régész
Herman Ottó Múzeum

Dr. Szörényi Gábor András
régészeti szakértő
Archeológia Kulturális
Közalapítvány

Archeológiai Kulturális
Közalapítvány
3529 Miskolc, Görgey u. 28.
Adószám: 18427943-2-05

NYILATKOZAT

Alulírott, Dr. Szörényi Gábor András régész kijelentem, hogy a 68/2018 (IV. 9.) Kormányrendelet 84. § 2) (a) alapján jogosultsággal rendelkezem örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésének elkészítésére.

Nyilatkozom, hogy jelen régészeti munkarészt a fenti Korm. rend. 83. §-a szerint, a 14. és 15. mellékletben meghatározott tartalommal készítettem el. A tanulmányban javasolt örökségvédelmi hatáscsökkentő megoldások megfelelnek a hatályos örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

Miskolc, 2022.01.20.

Dr. Szörényi Gábor András
régészeti szakértő
Archeológia Kulturális Közalapítvány

**Archeológiai Kulturális
Közalapítvány**
3529 Miskolc, Görgey u. 28.
Adószám: 18427943-2-05

FÉNYKÉPJEGYZÉK

Sorszám	EOV koordináták	Fotózás iránya
1.	E: 790725 N: 314945	ÉNy → DK
2.	E: 790790 N: 314820	DK → ÉNy
3.	E: 791040 N: 314485	DK → ÉNy
4.	E: 791000 N: 314355	ÉK → DNy
5.	E: 791020 N: 314405	Ny → K
6.	E: 790570 N: 314140	D → É
7.	E: 790570 N: 314140	DNy → ÉK
8.	E: 790455 N: 313630	DNy → ÉK
9.	E: 791595 N: 313560	Ny → K
10.	E: 791665 N: 313550	K → Ny
11.	E: 791610 N: 314080	É → D

FOTÓDOKUMENTÁCIÓ

1. kép

2. kép

3. kép

4. kép

5. kép

6. kép

7. kép

8. kép

9. kép

10. kép

11. kép

LELŐHELY-BEJELENTŐ ADATLAP

1. A lelőhely megjelölése

1.1. Megye, város, település neve, kerület, utca, házszám: **Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Onga**1.2. Nyilvántartási azonosító száma: **16711**2. A lelőhely neve(i): **Onga – Szalai-dűlő észak**

3. A lelőhely pontos helye: (a melléklet térképen berajzolva)

3.1. A mellékelt térkép(vetület) fajtája: **EOV 1:15 000**3.2. A térképlap száma: **88-124**A leolvasott koordináták: x (É-D): **790849** y (K-Ny): **314703**

3.3. Helyrajzi szám(ok): -

3.4. Földrajzi leírás: -

3.5. A helymeghatározás pontossága: **10 m**

4. A lelőhelyen talált régészeti jelenségek adatai:

Jellege:
településKora:
Árpád-kor5. A lelőhely állapota: **bolygatott**6. A lelőhely veszélyeztetettsége: **bolygatás, építkezés**

7. A lelőhely ismertsége:

8. A lelőhelyen végzett tevékenység

év	tevékenység	név	megjegyzés
2022	terepbejárás	Gál Viktor	

10. A bejelentő természetes személyazonosító adatai, munkahelye: **Gál Viktor, régész, Herman Ottó Múzeum**

11. Megjegyzés:

A területen tartott terepbejárásra az „Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 területekre tervezett öntözőtelep” című projekt kapcsán került sor. A terepbejárás során Árpád-kori leletanyagot gyűjtöttünk.

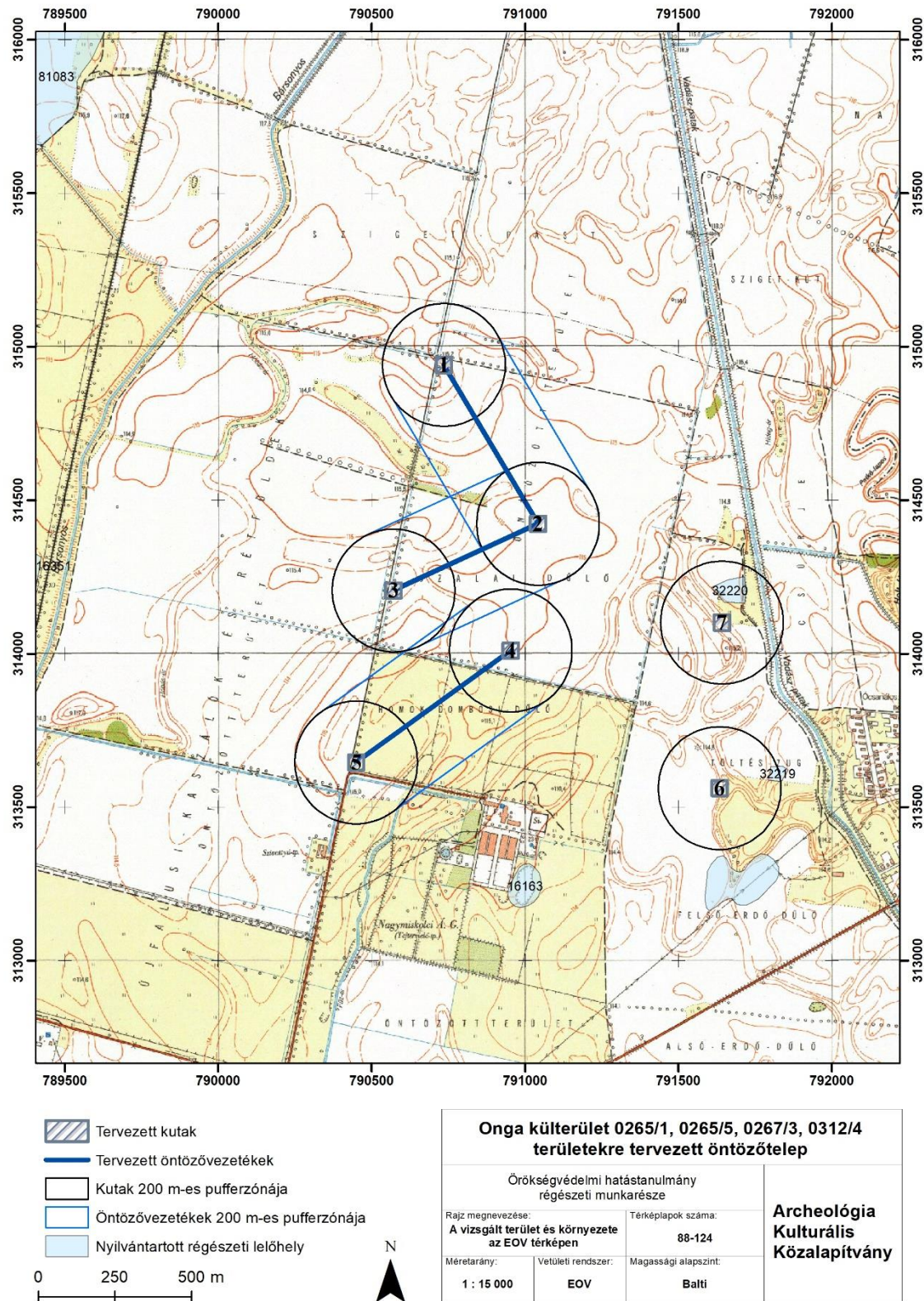
12. A bejelentés kelte: **2022. január 20.**

TÉRKÉPMELLÉKLETEK

1. melléklet: A vizsgált terület és 200 m-es pufferzónájának elhelyezkedése topográfiai térképen.
2. melléklet: A kutak helyének koordinátái topográfiai térképen.
3. melléklet: A vizsgált terület és környezete az I. katonai felmérés georeferált térképlapjára vetítve.
4. melléklet: A vizsgált terület és környezete a II. katonai felmérés georeferált térképlapjára vetítve.
5. melléklet: A vizsgált terület és környezete a III. katonai felmérés georeferált térképlapjára vetítve.
6. melléklet: A vizsgált terület és környezete légifelvételen.
7. melléklet: A terepbejárás nyomvonala topográfiai térképen.
8. melléklet: A régészeti megfigyeléssel érintett terület topográfiai térképen.

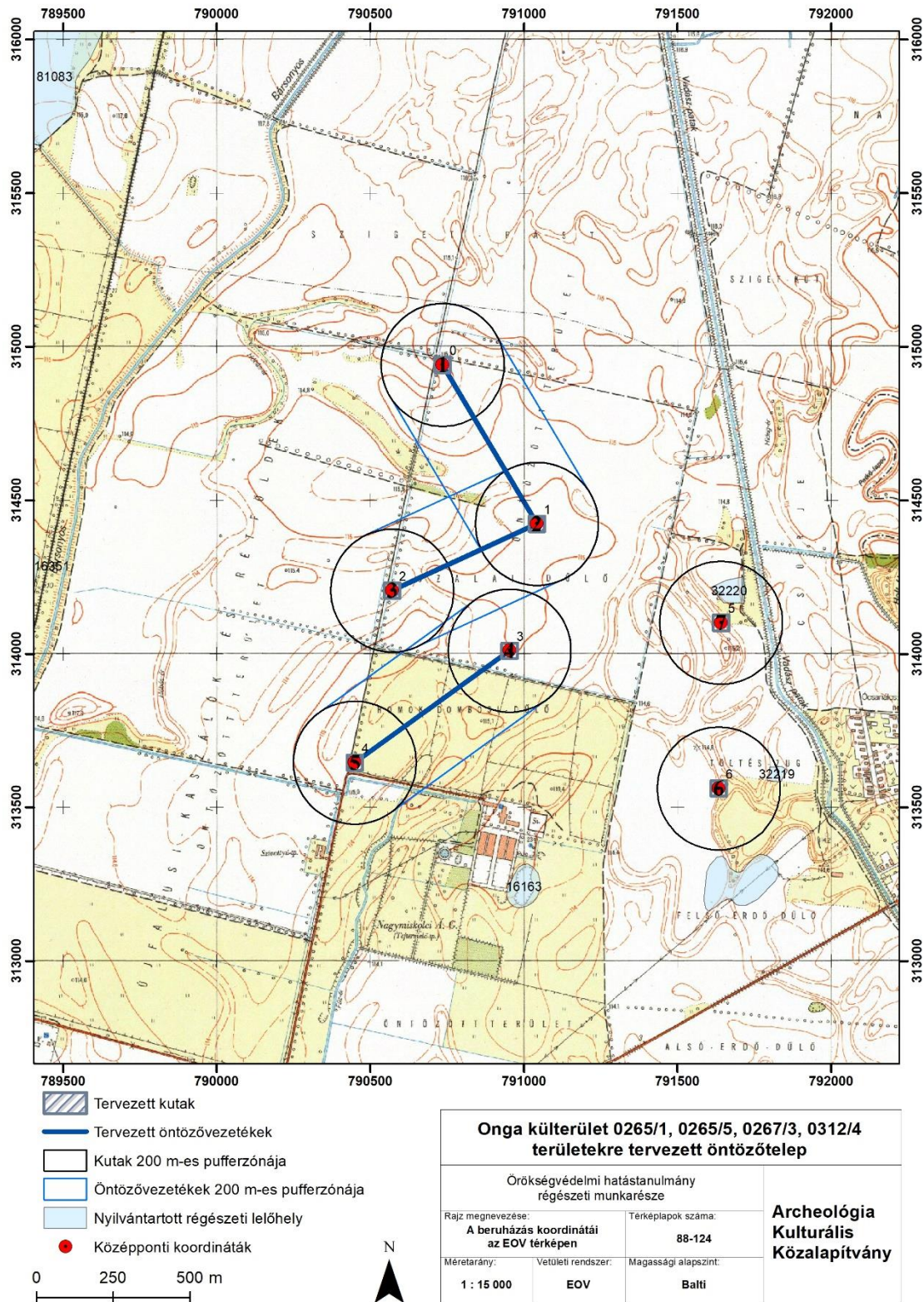

1. melléklet

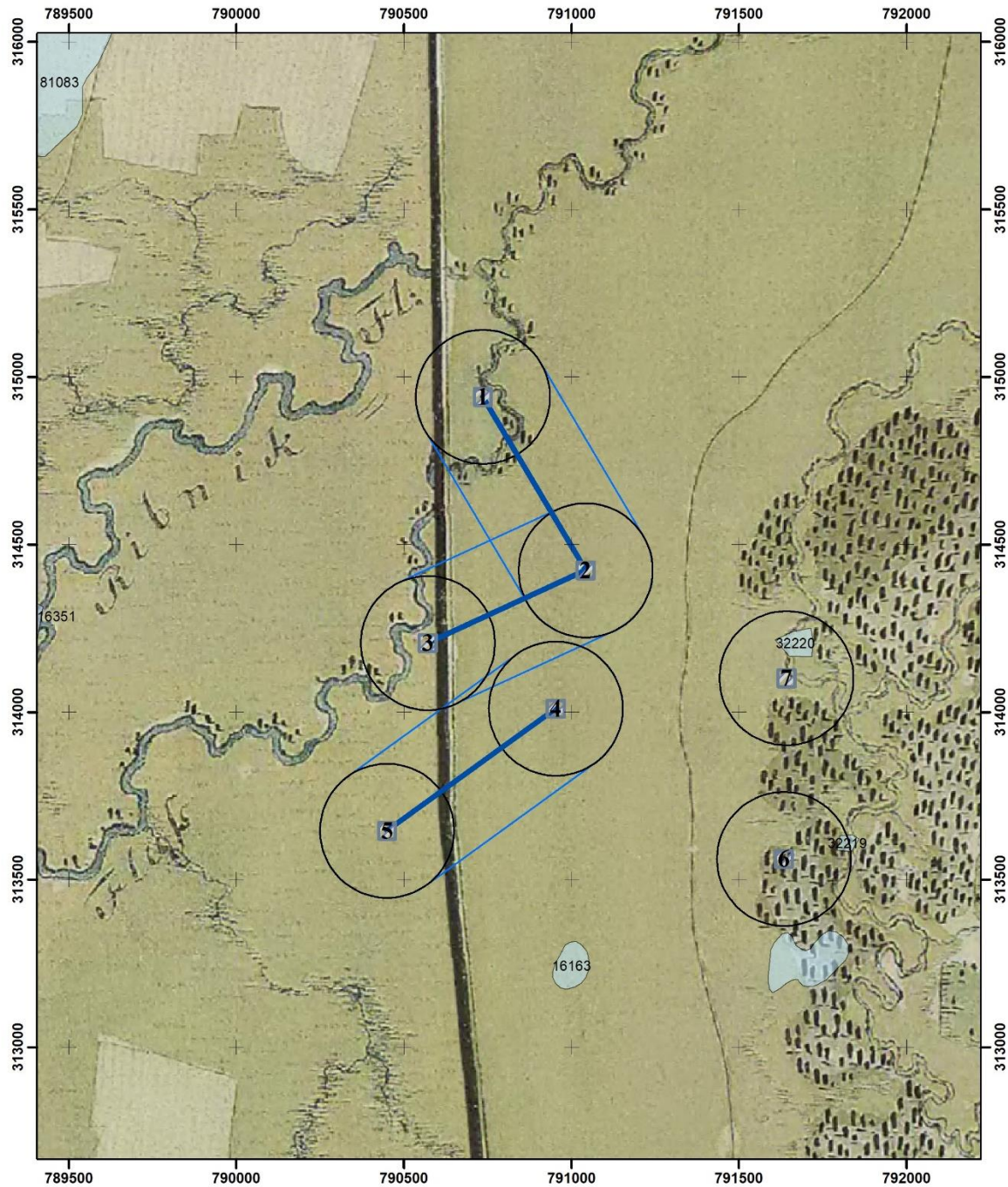

2. melléklet

3. melléklet

- Tervezett kutak
- Tervezett öntözővezetékek
- Kutak 200 m-es pufferzónája
- Öntözővezetékek 200 m-es pufferzónája
- Nyilvántartott régészeti lelőhely

0 250 500 m

**Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4
területekre tervezett öntözőtelep**

Örökségvédelmi hatástanulmány
régészeti munkarésze

Rajz megnevezése:
**A vizsgált terület és környezete
az I. katonai felmérésen**

Térképlapok száma:
88-124

Méretarány:
1 : 15 000

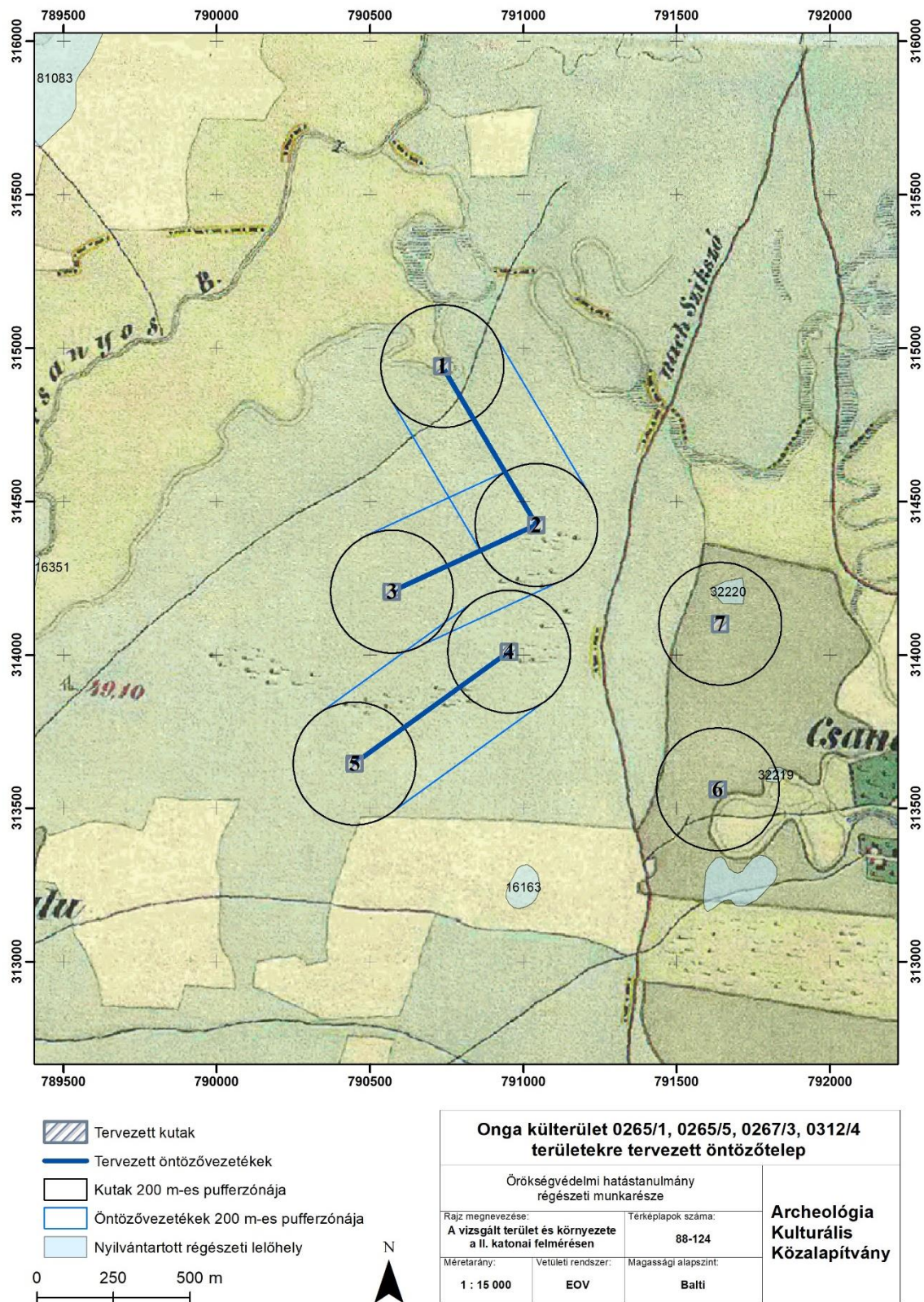
Vetületi rendszer:
EOV

Magassági alapszint:
Balti

**Archeológia
Kulturális
Közalapítvány**

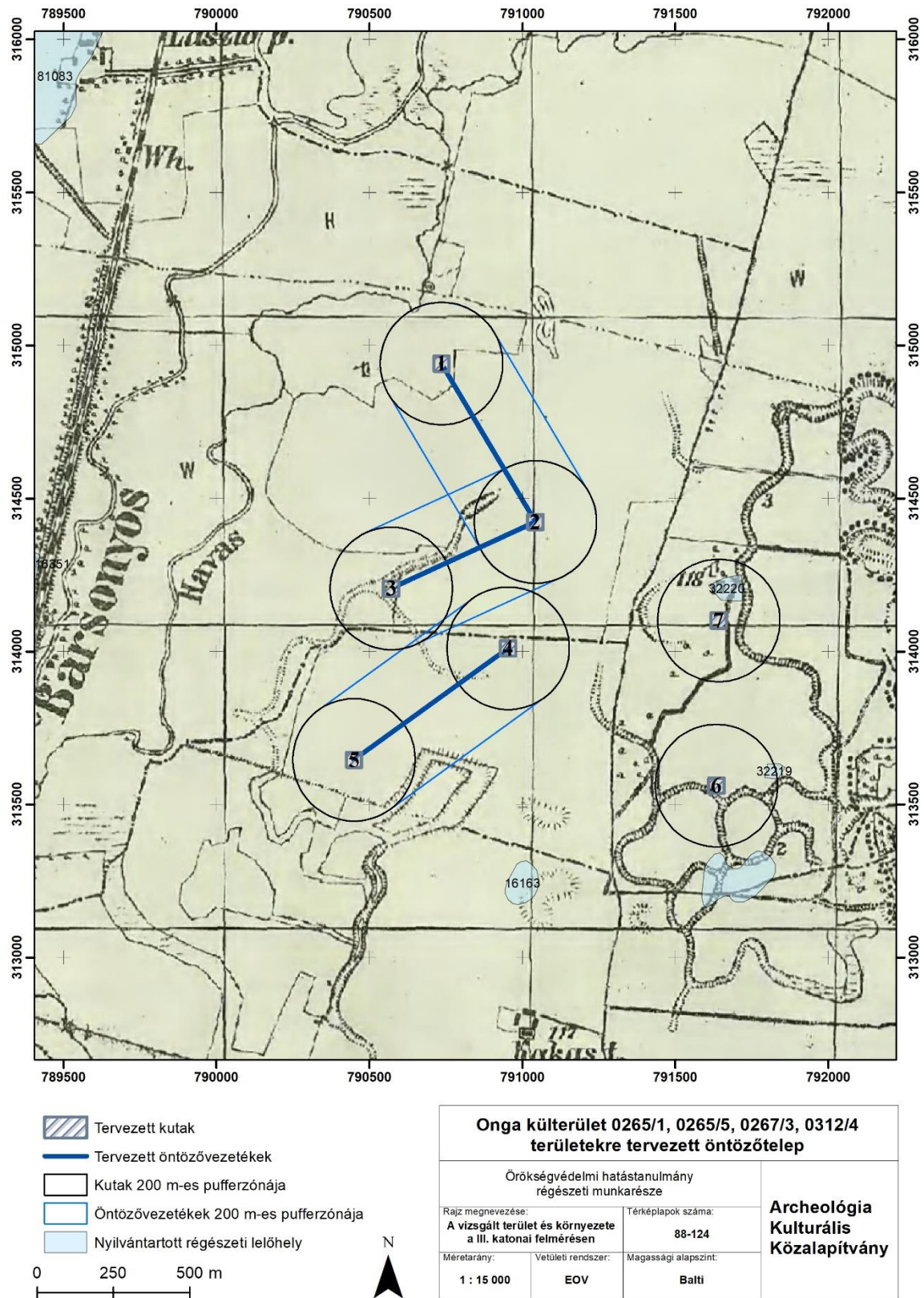

4. melléklet

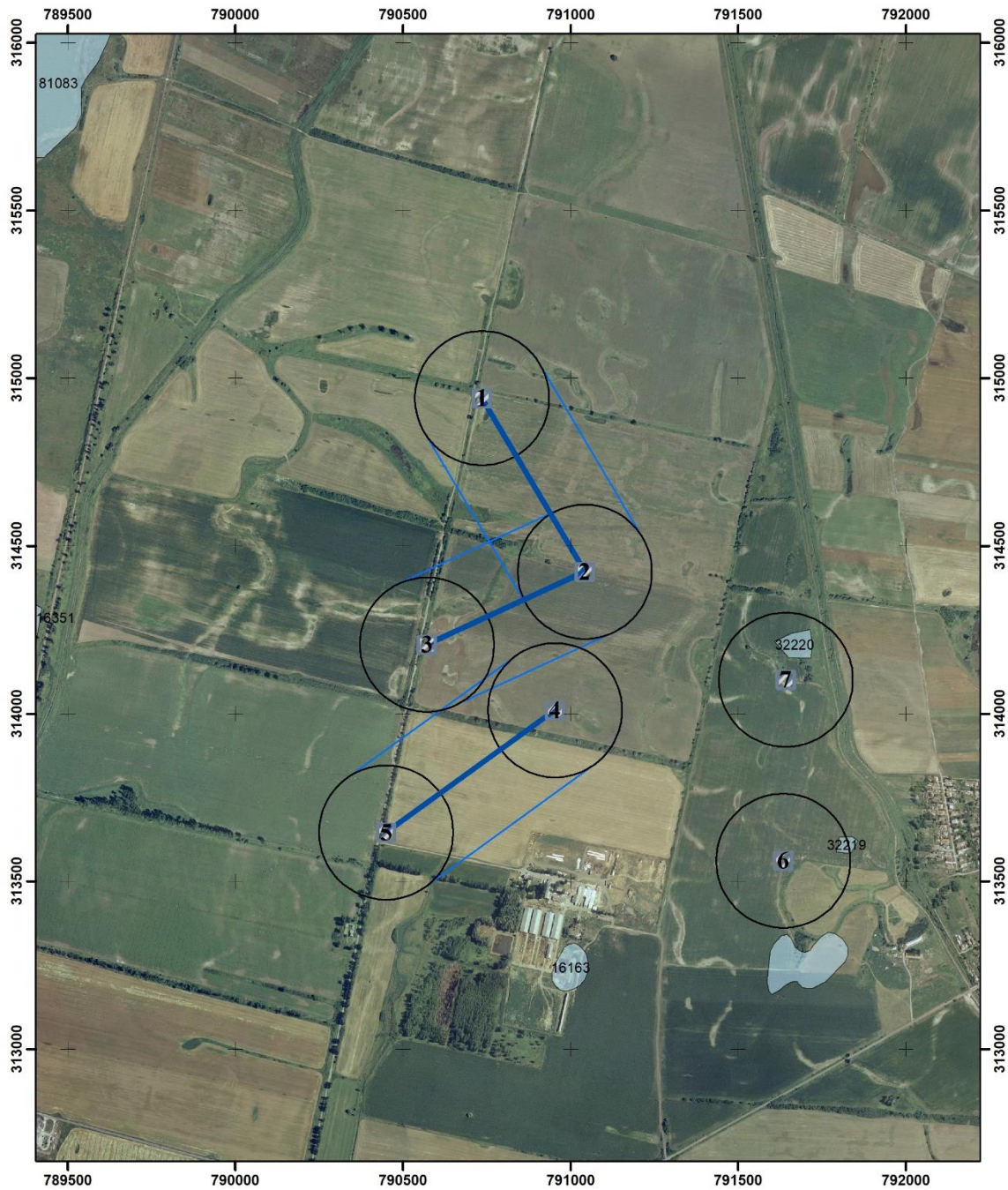

5. melléklet

6. melléklet

- Tervezett kutak
- Tervezett öntözővezetékek
- Kutak 200 m-es pufferzónája
- Öntözővezetékek 200 m-es pufferzónája
- Nyilvántartott régészeti lelőhely

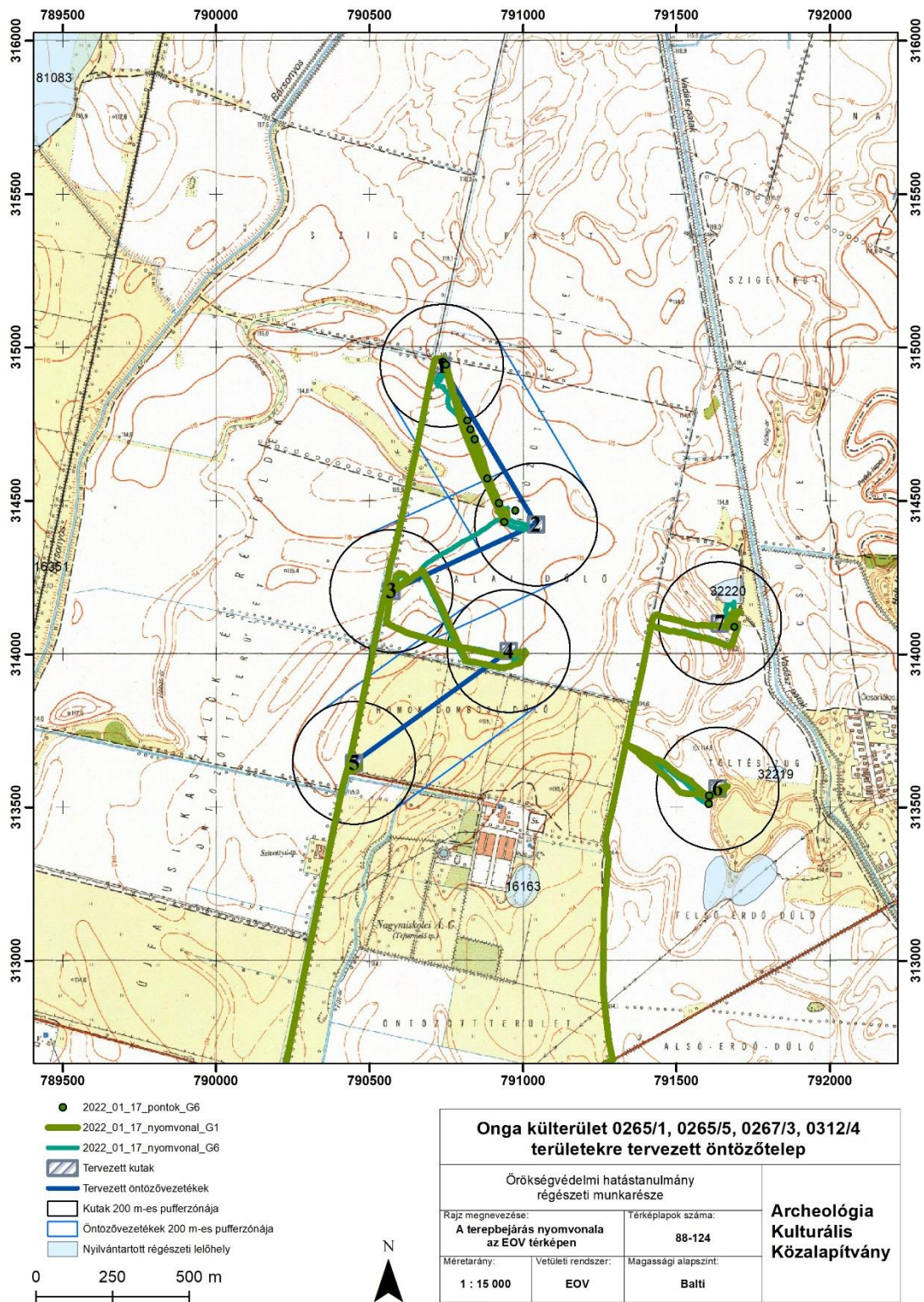
0 250 500 m

Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 területekre tervezett öntözőtelep			
Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarésze			Archeológia Kulturális Közalapítvány
Rajz megnevezése: A vizsgált terület és környezete a légifelvételen		Térképlapok száma: 88-124	
Méretarány: 1 : 15 000	Vetületi rendszer: EOV	Magassági alapszint: Balti	

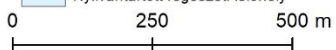
7. melléklet

The map is a topographic representation of the Homokdombos-dőlő area. It features a grid with coordinates ranging from 790000 to 791500 on the x-axis and 313500 to 315000 on the y-axis. A red line connects point 1 (a black square) to point 2 (a red square). Other numbered points include 3 (blue square), 4 (blue square), 5 (blue square), 6 (orange square), and 7 (orange square). The map shows contour lines, roads, and a building complex. The text 'SZIGET' is visible at the top, and 'HOMOKDOMBOS-DŐLŐ' is visible in the center. The map also includes a scale bar and a north arrow.

- Folyamatos régészeti megfigyelés_vezeték
- Folyamatos régészeti megfigyelés_kút
- Szakaszos régészeti megfigyelés_vezeték
- Szakaszos régészeti megfigyelés_kút
- Tervezett kutak
- Tervezett öntözővezetékek
- Nyilvántartott régészeti lelőhely

<p align="center">Onga külterület 0265/1, 0265/5, 0267/3, 0312/4 területekre tervezett öntözőtelep</p>		
<p align="center">Örökségvédelmi hatástanulmány részleti munkarésze</p>		<p align="center">Archeológia Kulturális Közalapítvány</p>
<p>Rajz megnevezése: A részéseti megfigyeléssel érintett területek az EOY térképen</p>	<p>Térképlapok száma: 88-124</p>	
<p>Méretarány: 1 : 10 000</p>	<p>Vetületi rendszer: EOY</p>	
	<p>Magassági alapszint: Balti</p>	